

M. BĂLTESCU ȘI E. POENARU, „FILE DIN ACTIVITATEA ȘI LUPTA COMUNIȘTILOR BRAȘOVENI”, 1971

Ne-am propus să recenzăm această carte deoarece dă la iveală un număr impresionant de documente, în mare parte inedite, referitoare la lupta forțelor revoluționare din țara noastră pentru socialism și libertate. În același timp, lucrarea oferă și o temeinică interpretare a datelor de arhivă. Aceasta înseamnă că autorii au depășit simpla descriere și că cercetarea documentelor din vechile rafturi e însoțită și de un serios comentariu teoretic-ideologic. Așa cum observă prefăcătorul volumului, profesorul universitar dr. Aron Petric, autorii s-au condus după criterii metodologice ferme, legind lupta clasei muncitoare de dezvoltarea economică și politică a țării, de activitatea tuturor forțelor revoluționare și progresiste. O altă calitate a lucrării o constituie stilul literar viu, scriitura accesibilă.

Deși e consacrată luptei comuniștilor brașoveni, cartea de care ne ocupăm acordă în mod firesc largi spații mișcării revoluționare din întreaga țară. În această ordine de idei, dorim să ne oprim în special la capitolul „Simbol al eroismului și eticii comuniste”, în care M. Băltescu și E. Poenaru comentează procesul celor 25 de comuniști din

județele Dimbovița și Prahova, care a avut loc la Brașov în anul 1936 și în cadrul căruia s-a detașat figura plină de dirzenie, fermitate revoluționară și spirit de solidaritate comunistă a unui tânăr de 19 ani, considerat încă de pe atunci ca vechi și bun propagandist comunist, — cel care astăzi este conducătorul partidului nostru, cel mai iubit fiu al poporului român, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Despre comportarea sa în proces, pe drept cuvânt considerată de autori ca exemplu și model de curaj revoluționar și etică comunistă, stau mărturie o serie de documente, dintre care unele sînt expuse în fotocopii.

Activitatea revoluționară a comuniștilor brașoveni e bogat reprezentată. Numeroase nume de militanți de frunte, unele mai puțin cunoscute de generațiile tinere, revin mereu în mai toate documentele. Faptele lor, caracterizate prin eroism și jertfă, constituie în aceste zile de efort susținut pentru construirea societății socialiste multilateral dezvoltată și pentru înfăptuirea programului de educație în spiritul eticii comuniste revoluționare, un îndreptar prețios.

Aurel BRUMARU

STUDII ȘI MATERIALE DE MUZEOGRAFIE ȘI ISTORIE MILITARĂ, 2—3/1969—1970, București, 1970, 384 p.

Volumul 2—3/1969—1970 de „Studii și materiale de muzeografie și istorie militară”, editat de Muzeul militar central, cuprinzînd materiale de istorie, artă militară, și muzeografie, la care se adaugă o rubrică de recenzii, merită întreaga atenție a cercetătorilor, deoarece consemnează în paginile sale probleme importante ale istoriei țării, tratate mai ales sub aspectul lor istorico-militar.

Menționăm articolul datorat lui Octavian Toropu *O așezare fortificată și arme din epoca La Tène descoperite în Oltenia*, autorul făcînd cunoscute „rezultatele parțiale ale unor cercetări arheologice de suprafață efectuate cu ocazia unor periegeze întreprinse în ultimul timp în județele Dolj și Olt”.

Deosebit interes prezintă studiul semnat de prof. D. Tudor, Gh. Poenaru Bordea și Cristian M. Vlădescu — *Arutela I—II. Rezultatele primelor campanii de săpături arheologice (1967—1968) în castrul roman din Poiana Bivolari (orașul Călimănești)*, studiu în care autorii, prezentînd vechile investigații începute încă la sfîrșitul secolului trecut și continuate în 1944 de către D. Tudor, stabilesc, pe baza cercetărilor întreprinse în 1967—1968, perioada în care a fost construit castrul Arutela și pun în circuitul științific importante urme materiale.

Un număr de patru lucrări tratează interesante subiecte de istorie feudală. Astfel în articolul *Fortificațiile din pămînt și din lemn pe teritoriul țărilor române în evul mediu*, semnat de Lucian Chițescu, autorul, pe baza unei vaste documen-

tări, încearcă să ofere o viziune de ansamblu asupra sistemului de fortificații existent în țărilor române începînd cu sec. al VI-lea pînă în sec. al XIV-lea cînd „autoritatea centrală intervine cu hotărîre în lucrările de apărare, organizînd construirea unor puternice cetăți din piatră și dezvoltînd pe o treaptă superioară străvechea tradiție locală a fortificațiilor din lemn și din pămînt”.

Puterea militară a Moldovei în a doua jumătate a secolului al XV-lea se intitulează materialul datorat lui Manole Neagoe, valoros și de mare utilitate astăzi, cînd în numeroase lucrări de specialitate care tratează problema artei militare și a armatelor medievale „nu se amintește nimic despre luptele lui Ștefan cel Mare” sau „cînd sînt citate surse românești totul e pus sub semnul îndoielii”. Analizînd organizarea militară a Moldovei și comparînd-o cu aceea a statelor feudale din Europa Occidentală, arătînd însemnătatea armatei moldovene autorul conchide: „Din punctul de vedere al artei militare, în afara bătăliei pentru apărarea Belgradului din 1456, luptele duse de Ștefan cel Mare sînt pe plan european dintre cele mai importante, dacă nu cele mai importante, atît ca amploare, cît și ca elemente de tactică și strategie, care se desprind din analiza lor”.

În continuare urmează articolul *Cetatea Giurgiului*, scris cu competență de către Paul I. Cernovodeanu, și un material despre particularitățile armurilor și ale armelor de aruncare la distanță: arcul și arbaleta — *Încercări asupra periodizării și tipologiei armelor medievale occidentale — sec.*

XV—XVIII, aparținând lui Cristian M. Vlădescu.

Lucrările de istorie modernă și contemporană rețin atenția prin documentarea vastă, prin importante momente pe care le relevă.

Pagini din istoricul publicațiilor militare (1859—1916) este titlul articolului semnat de Maria Radovici. Autoarea ne comunică date prețioase despre cele mai importante publicații militare ce au apărut în acest interval relevând rolul pe care l-au avut în dezvoltarea armatei române, ele „constituind și un nesecat izvor de sugestii, inspirații, informații și îndemnuri la creații intelectuale, contribuind neîntrerupt la dezvoltarea culturii și întărirea puterii armate”.

Două aspecte mai puțin cercetate ale istoriei militare sînt consemnate de către Ionel Batali, *Armamentul din dotarea armatei române în timpul războiului de independență* și Melania Petcu, *Activitatea generalului Petre Vasiliu-Năsturel*.

În continuare, Vasile I. Mocanu se oprește asupra unor momente din anii dictaturii antonesciene. Intitulându-și articolul *Contribuții la cunoașterea activității Partidului Comunist Român în armată în anii dictaturii antonesciene (septembrie 1940—august 1944)*, autorul redă formele și metodele prin care comuniștii activau în cadrul armatei, influența mare pe care au exercitat-o, astfel încît în ziua insurecției „armata română — în totalitatea ei — fără șovăială sau ezitare, fără să se împartă în tabere adverse a întors armele împotriva Germaniei hitleriste și a luptat cu vitejie și eroism pentru eliberarea țării de sub jugul fascist”.

Menționăm apoi studiul *Aspecte ale contribuției ostașilor din artileria antiaeriană la lichidarea trupelor hitleriste în capitală și împrejurimi*, semnat de lt. col. Petru Teleagă.

Pe baza unui bogat material de arhivă, Aurel Lupășteanu prezintă articolul *Mijloace ale muncii de propagandă și cultură folosite în armata română pe timpul războiului antihitlerist*.

În partea a doua a volumului, Alexandru Ligor inițiază seria prezentării unor importante documente din patrimoniul Muzeului militar — *Documente privind orînduirea feudală existentă la Muzeul militar central*. Pentru început redă șapte documente date între 16 aprilie 1443—9 martie 1497.

O contribuție însemnată aduce Paul Gyulai în articolul *O sabie de domnitor moldovean*, prin descrierea și încercarea de datare și de stabilire a originii și apartenenței unei săbii din patrimoniul Muzeului de istorie al Transilvaniei, din Cluj.

Ștefana Simionescu alege cele mai semnifica-

tive relatări despre cîteva victorii românești în evul mediu pe care le evidențiază în scurta consemnare *Prezentarea unor victorii românești descrise în tipăriturile sec. XVI—XVII, păstrate în colecția bibliotecii Muzeului Brukenthal*.

Drapele înmîinate unităților oștirii din Moldova în perioada 1834—1858 existente în colecțiile Muzeului militar central este titlul lucrării Elenei Popescu. Autoarea nu se rezumă doar la simpla prezentare a drapelelor, ci evocă pe baza materialului documentar cele trei momente — 1834, 1850, 1858 — cînd au fost înmîinate drapele armatei române de către Mihail Sturza, Gr. Alexandru Ghica și Nicolae Conachi Vogoride.

C. Căzănișteanu, într-un competent studiu intitulat *Un dîtor al muzeografiei românești : Lt. col. D. Papazoglu*, ne restituie o importantă figură a muzeologiei românești.

Prezentarea unor obiecte care au aparținut generalului Carol Davila, de către Cristian Vlădescu și Ionel Batali în *Sabia și tunica generalului Carol Davila din colecția Muzeului militar central*, ca și evocarea unor aspecte din viața sa ni-l reamintește pe acela care „Din momentul venirii pe aceste meleaguri și pînă în ultima clipă a vieții sale, timp de 31 de ani, va lupta cu mintea, cu brațul și sufletul pentru țara pe care a iubit-o ca pe o a doua patrie...”

Merită toată atenția datele prezentate de către Carol König în articolul intitulat *O invenție românească : revolverul căpitanului Dimancea*.

O mențiune aparte trebuie acordată materialului *Decorații rare din colecția Muzeului militar central*, semnat de Floricel Marinescu. Prin redarea unui scurt istoric al fiecărei decorații, prin descrierea și prezentarea acestora, autorul scoate în evidență, pe lîngă importanța muzeistică, și valoarea istorică a pieselor.

Volumul se încheie cu o lucrare în care sînt abordate probleme ce se pun cu pregnanță în activitatea de fiecare zi a muzeelor, *Expunere și conservare. Compatibilitate și incompatibilitate* semnat de A. Moldoveanu.

Cuprinzînd și două recenzii la lucrările : Eduard Wagner, *Hieb und Stichwaffen*, Praga, 1966, și Liliane et Fred Funcken, *Le costume et les armes des soldats de tous les temps*, Tournai, 1966 — 1967, semnate de Dan Popa și Cr. Vlădescu și respectiv Cr. Vlădescu și C. König, volumul „Studii și materiale de muzeografie și istorie militară” reprezintă o reușită.

Mariana COSMUȚĂ

GENE JURNEY, "THE SMITHSONIAN INSTITUTION, A PICTURE STORY OF ITS BUILDINGS, EXHIBITS AND ACTIVITIES"

CROWN PUBLISHERS, INC. NEW-YORK, ED. II

La începutul secolului al XIX-lea, James Smithson un om de știință englez dona S.U.A. o jumătate de milion de dolari pentru crearea unui institut, care să-i poarte numele „pentru creșterea și răspîndirea cunoștințelor între oameni”. Cînd a fost deschis, în 1846, primul lui secretar Joseph

Henry a lansat și motto-ul instituției „pentru creșterea și răspîndirea cunoștințelor între oameni, implicînd — cercetarea — pentru creștere și — educația — pentru răspîndirea acestor cunoștințe”.

Astfel a luat ființă una din cele mai mari instituții de cultură din lume, pe care autorul ne-o